

Bruselj, 7.6.2018
SWD(2018) 308 final

DELOVNI DOKUMENT SLUŽB KOMISIJE

POVZETEK OCENE UČINKA

Spremni dokument

Predlogi

UREDBA EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA o vzpostavitvi okvirnega programa za raziskave in inovacije Obzorje Evropa ter o določitvi pravil za sodelovanje in razširjanje njegovih rezultatov

SKLEP EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA o vzpostavitvi posebnega programa za izvajanje okvirnega programa za raziskave in inovacije Obzorje Evropa

UREDBA SVETA o vzpostavitvi Programa za raziskave in usposabljanje Evropske skupnosti za atomsko energijo za obdobje 2021–2025, ki dopolnjuje okvirni program za raziskave in inovacije Obzorje Evropa

{COM(2018) 435 final} - {COM(2018) 436 final} - {COM(2018) 437 final} -
{SEC(2018) 291 final} - {SWD(2018) 307 final} - {SWD(2018) 309 final}

POVZETEK

Ta ocena učinka je priložena k predlogu Komisije za program Obzorje Evropa, okvirni program za raziskave in inovacije EU za obdobje 2021–2027, ki bo nasledil sedanji program Obzorje 2020 (aktiven med letoma 2014 in 2020), in predlogu za Program za raziskave in usposabljanje Evropske skupnosti za atomsko energijo za obdobje 2021–2025 (program Euratom).

Raziskave in inovacije pomagajo Evropi uresničevati prednostne naloge državljanov, ki so vključeni v cilje trajnostnega razvoja in v Pariški sporazum o boju proti podnebnim spremembam, zagotoviti trajnostno rast in kakovostna delovna mesta ter rešiti sedanje in nepredvidene svetovne izzive. Vendar pa Evropa zdaj na splošno ne vlaga dovolj v raziskave in inovacije, s čimer tvega, da bo zaostala za drugimi.

Naložbe na ravni EU preko zaporednih okvirnih programov podpirajo zagotavljanje javnih dobrin z visoko evropsko dodano vrednostjo. Ta dodana vrednost izhaja iz osredotočenosti programov na odličnost, ki temelji na konkurenci in sodelovanja na ravni EU. Okvirni programi podpirajo usposabljanje in mobilnost znanstvenikov, ustvarjajo nadnacionalno, medsektorsko in multidisciplinarno sodelovanje, spodbujajo dodatne javne in zasebne naložbe, ustvarjajo znanstvene izsledke, potrebne za politike EU, in imajo strukturne učinke na nacionalne sisteme na področju raziskav in inovacij. Pomemben in dolgotrajni učinek okvirnih programov, zlasti sedanjega programa, priznavajo institucije EU, države članice in zainteresirane strani.

Obzorje Evropa temelji na dokazih in ugotovitvah iz vmesne ocene programa Obzorje 2020 ter na priporočilih neodvisne skupine na visoki ravni za povečanje učinka programov EU na področju raziskav in inovacij. Novi program bo evolucija, ne revolucija, saj se bo osredotočil na nekaj izboljšav zasnove, da bi dodatno povečali odprtost in učinek.

Splošni cilji programa Obzorje Evropa izhajajo iz Pogodbe o delovanju Evropske unije. Ti cilji bodo: okrepiti znanstveno in tehnološko bazo Unije in spodbuditi njeno konkurenčnost, tudi v industriji; uresničevati prednostne naloge strateških politik EU, prispevati k obravnavanju svetovnih izzivov, vključno s cilji trajnostnega razvoja. Obzorje Evropa ima posebne cilje tudi za obravnavo posebnih izzivov na področju raziskav in inovacij, s katerimi se srečuje EU. Vsi cilji veljajo za celotni program in vsi posamezni deli programa bodo prispevali k doseganju teh ciljev.

Razvoj od Obzorja 2020 se odraža v prenovljeni strukturi. Struktura treh stebrov bo ohranjena, vendar bo preoblikovana, da se zagotovi večja skladnost tako med stebri kot tudi znotraj stebrov ter podprejo cilji programa.

Steber 1 „Odprta znanost“ se bo še naprej osredotočal na odlično znanost in visokokakovostno znanje, da bi okrepil znanstveno bazo EU prek Evropskega raziskovalnega sveta, ukrepov Marie-Sklodowska Curie in raziskovalnih infrastruktur. Ker gre za steber s pristopom „od spodaj navzgor“, ki temelji na pobudi raziskovalcev, bo imela znanstvena skupnost še naprej močno vlogo.

Steber 2 „Globalni izzivi in industrijska konkurenčnost“ bo bolje obravnaval prednostne naloge politik EU in podprl konkurenčnost industrije z vključevanjem *Družbenih izzivov* in *Vodilnega položaja na področju omogočitvenih tehnologij* iz programa Obzorje 2020 v pet sklopov (tj. Zdravje; Odpornost in varnost; Digitalno in industrija; Podnebje, energija in mobilnost; Hrana in naravni viri). Sklopi bodo bolje podprli celoten obseg ciljev družbenega razvoja in okrepili sodelovanje pri raziskavah in inovacijah v vseh sektorjih, disciplinah in področjih politike ter s tem spodbujali večjo prožnost, medsebojno dopolnjevanje, osredotočenost in večji vpliv. Zaradi usmerjenosti na politiko se bo steber izvajal s pristopom

„od zgoraj navzdol“ s procesom strateškega načrtovanja, ki bo zagotavljal udeležbo družbe in zainteresiranih strani ter usklajenost z dejavnostmi držav članic. Steber bo zagotovil ustrezno prepoznavnost ključne vloge industrije pri doseganju vseh ciljev programa, nenazadnje pri obravnavi svetovnih izzivov, vključno z razvojem ključnih omogočitvenih tehnologij za prihodnost.

Steber 3 „Odprte inovacije“ bo pri Evropskem svetu za inovacije zagotovil storitve „vse na enem mestu“ za inovatorje z velikim potencialom ter okrepil sodelovanje z inovacijskimi ekosistemi in akterji. Te dejavnosti bodo v veliki meri določene po načelu „od spodaj navzgor“ ter bodo vključevale in reorganizirale dejavnosti programa Obzorje 2020, kot so Inovacije v MSP (zlasti instrument za MSP), Hitra pot do inovacij ter Prihodnje in nastajajoče tehnologije. Inovacije se bodo še naprej podpirale v celotnem programu, ne le v tem stebru, ki je osredotočen nanje.

Program Obzorje Evropa bo okrepil tudi evropski raziskovalni prostor preko: izmenjave odličnosti (razširitev ukrepov programa Obzorje 2020, ki prispevajo k obravnavi majhne uspešnosti raziskav in inovacij, tj. prek instrumentov Teaming, Twinning, kateder ERP in COST); reform in politik na področju raziskav in inovacij, ki jih zajema instrument za podporo politikam; predvidenih dejavnosti; ter spremljanjem, ocenjevanjem, razširjanjem in izkoriščanjem rezultatov okvirnega programa

Novi program bo imel tudi nekaj novih funkcij in izboljšav obstoječih elementov. Ker je Obzorje 2020 na dobri poti za doseganje odličnosti, vpliva in odprtosti, bodo te spremembe programu, ki je njegov naslednik, zaradi teh sprememb omogočile še večji učinek (preko Evropskega sveta za inovacije in usmeritve k nalogam) in večjo odprtost (s krepitvijo mednarodnega sodelovanja, okrepljeno politiko odprte znanosti in novim pristopom politike k evropskim partnerstvom).

Evropski svet za inovacije bo prispeval k umestitvi EU na vodilni položaj na področju prodornih inovacij, ki oblikujejo trg. Podprl bo visoko tvegane projekte inovacij, ki ustvarjajo trg in (še) ne prinašajo prihodkov, da bi pomagal premostiti „inovacijski prepad“ med raziskavami in komercializacijo ter podprl rast podjetij. Podpora, prilagojena inovatorjem, bo potekala skozi dva glavna instrumenta financiranja. Iskalec (*Pathfinder*) za napredne raziskavam bo zagotavljal nepovratna sredstva od zgodnje tehnološke faze (potrditev koncepta, preveritev tehnologije) do zgodnje komercialne faze (zgodnja predstavitev, razvoj poslovnega modela in oblikovanje strategije). Pospesjevalec (*Accelerator*) bo podprl nadaljnji razvoj in uvajanje inovacij na trg, in sicer prodornih inovacij in inovacij, ki oblikujejo trg, do faze, ko jih lahko financirajo vlagatelji po običajnih komercialnih pogojih (od predstavitve, preskušanja pri uporabnikih, predkomercialne proizvodnje in še naprej, vključno z rastjo). Poseben poudarek bo namenil inovacijam, ki nastajajo v okviru programa Iskalec, zagotavljal pa bo tudi financiranje projektov iz drugih delov Programa, kot so Evropski raziskovalni svet in skupnosti znanja in inovacij. Med pričakovanimi posledicami vloge, ki jo bo imel Evropski svet za inovacije, so povečanje števila inovacij, ki ustvarjajo nove trge prihodnosti, povečanje števila podjetij, ki se širijo v Evropi, hitrejša rast MSP ter več podjetništva in prevzemanja tveganj.

V programu Obzorje Evropa bo uvedenih tudi nekaj „nalog“ za raziskave in inovacije v okviru stebra 2 (vendar bodo lahko dajale usmeritev tudi za druge stebre). Te naloge bodo dajale prednost naložbam in postavile smernice za doseganje ciljev z družbenim pomenom, s čimer bodo ustvarile večji učinek in ozaveščenost, spodbudile sistemski pristop (sprememba področja od ozkih sektorjev v celotne sisteme) ter uskladile instrumente in programe po vsej Evropi. Pospešile bodo napredek v smeri določene tehnične ali družbene rešitve, saj bodo velike naložbe usmerile na določen cilj, ali pa preoblikovale celoten socialni ali industrijski sistem v določenem časovnem okviru. Izbrane bodo po uvedbi programa v skladu s strogimi

merili za izbor, pri njihovem oblikovanju pa bodo sodelovale države članice, zainteresirane strani in državljani. Med pričakovanimi posledicami tega novega pristopa k nalogam vključujejo izboljšano medsektorsko in meddisciplinarno sodelovanje, večji vpliv na svetovne izzive in prednostne naloge EU ter zmanjšanje vrzeli med znanostjo in inovacijami ter družbo.

Okrepljeno mednarodno sodelovanje je bistvenega pomena za zagotavljanje dostopa do nadarjenih, znanja, zmogljivosti in trgov po vsem svetu za učinkovito obravnavanje svetovnih izzivov in za izvajanje globalnih zavez. Okvirni program bo okreplil sodelovanje in bo bolj odprt za pridružitve za vse države z odličnimi znanstvenimi, tehnološkimi in inovacijskimi zmogljivostmi ter zagotovil čim bolj nemoteno sodelovanje in financiranje skupnih projektov. Program bo še najprej financiral subjekte iz držav z nizkimi in srednjimi prihodki. Subjekti iz industrializiranih in hitro rastočih gospodarstev bodo deležni financiranja le, če imajo ključne kompetence ali zmogljivosti. Pričakovane posledice vključujejo večjo odličnost v programu, večji vpliv EU pri oblikovanju svetovnih sistemov na področju raziskav in inovacij ter večji učinek.

Odprta znanost bo postala način delovanja novega programa, ki bo presegal politiko prostega dostopa iz programa Obzorje 2020 in zahteval takojšen odprt dostop do publikacij in podatkov (z možnostmi izvzetja za slednje) ter načrte za upravljanje raziskovalnih podatkov. Program bo spodbujal širjenje podatkov FAIR (podatki, ki jih je možno najti, so dostopni, interoperabilni in ponovno uporabni) ter podpiral trajnostno in inovativno okolje znanstvene komunikacije. Ustvaril bo ugodne pogoje za dejavnosti za izboljšanje znanj in spretnosti raziskovalcev v odprti znanosti in sisteme nagrajevanja, ki to spodbujajo. Raziskovalna integriteta in znanost za državljane bosta imeli osrednjo vlogo, prav tako tudi razvoj nove generacije kazalnikov za ocenjevanje raziskav.

Novi pristop k evropskim partnerstvom bo bolj osredotočen na učinek. Potreba po vzpostavitvi bodočih evropskih partnerstev ali prenova obstoječih bo določena kot del procesa strateškega načrtovanja okvirnega programa. Vsa evropska partnerstva bodo odprta za vse vrste zainteresiranih strani (npr. industrija, države članice in človekoljubne ustanove) in bodo časovno omejena z jasnimi pogoji za postopno ukinitve financiranja iz okvirnega programa. Izhajala bodo iz načel dodane vrednosti Unije, preglednosti, odprtosti, vpliva, učinka finančnega vzvoda in dolgoročne finančne zaveze vseh strank, prožnosti, skladnosti in komplementarnosti s pobudami Unije, lokalnimi, regionalnimi in mednarodnimi pobudami. Prihodnje področje partnerstev bo zagotovilo optimalno skladnost med dejavnostmi okvirnega programa in partnerstvi. Obstajale bodo le tri vrste partnerstev: i) skupno načrtovana evropska partnerstva, ki bodo temeljila na memorandumih o soglasju ali pogodbenih dogovorih; ii) sofinancirana evropska partnerstva, ki bodo temeljila na enotnem in prožnem mehanizmu ukrepa skupnega financiranja programa; iii) institucionalizirana evropska partnerstva (na podlagi člena 185 ali 187 Pogodbe o delovanju Evropske unije). Okvirni program bo na podlagi pristopa življenjskega ciklusa določal merila za izbor, izvajanje, spremljanje in postopno ukinitve vseh evropskih partnerstev.

Spremembe strukture Programa in njegove izboljšave bodo olajšale doseganje njegovih ciljev in s tem povečale njegovo učinkovitost ter prispevale k ustvarjanju še več gospodarskih koristi in doseganju večje stroškovne učinkovitosti. Ti učinki se bodo povečali z okrepljenimi sinergijami in dopolnjevanjem z drugimi programi EU, na primer s pečatom odličnosti.

Učinkovito uresničevanje je bistveno za doseganje vseh ciljev. Ključno je tudi za doseganje večjega učinka in nadaljnje poenostavitve. Na podlagi dosežkov programa Obzorje 2020 bodo prizadevanja za poenostavitev stalna skrb tudi v novem programu. Uvedene so bile številne izboljšave za racionalizacijo izvajanja in doseganje učinka. Cilj Programa bo nadaljnja poenostavitev znotraj sedanjega sistema povračila dejanskih stroškov s

poenostavljenim modelom financiranja. V večji meri se bo uporabljalo financiranje projektov ob upoštevanju izvedbe dejavnosti (tj. s pavšalnim zneskom) in druge poenostavljene oblike financiranja, ki jih omogoča nova finančna uredba. Razvijalo se bo vzajemno opiranje na revizije v programih EU in sprejemanje običajnih praks stroškovnega računovodstva. Program bo za večjo prožnost podpiral stik med disciplinami in sektorji ter omogočal dodeljevanje sredstev med stebri in znotraj njih, da bi se hitro odzval na nastajajoča vprašanja ali izzive. Predvidene so nadaljnje izboljšave postopka predložitve in ocenjevanja predlogov, in sicer s prizadevanjem za skrajšanje časa do dodelitve sredstev in boljše povratne informacije prijaviteljem. Merila za ocenjevanje, postopek ocenjevanja in vključevanje neodvisnih strokovnjakov bodo poudarili odličnost in učinek programa. V okviru Evropskega sveta za inovacije bodo poenostavljeni programi za podporo inovacijam, medsebojno dopolnjevanje med nepovratnimi sredstvi in finančnimi instrumenti pa bi bilo mogoče zagotoviti s kombiniranim financiranjem.

Učinek je na koncu odvisen od razširjanja in izkoriščanja podatkov in rezultatov raziskav in inovacij ter ga je treba učinkovito zajeti in sporočiti. Ambiciozna in celovita strategija bo povečala razpoložljivost teh podatkov in rezultatov ter pospešila njihovo uporabo za povečanje splošnega učinka programa. Portfelji zrelih rezultatov se bodo izkoriščali v sinergiji z drugimi programi EU, da se zagotovi njihovo sprejetje na nacionalni in regionalni ravni ter s tem čim bolj poveča evropski inovacijski potencial. To bodo dopolnjevale učinkovite komunikacijske in promocijske kampanje, ki bodo povečevale zaupanje in vključevale državljanke.

Napredovanje v smeri ciljev Programa se bo spremljalo po poteh do učinkov (za znanstveni, družbeni in gospodarski učinek). Poti do učinkov bodo časovno pogojene in bodo razlikovale med kratko-, srednje- in dolgoročnimi vplivi. Kazalniki poti do učinkov bodo vsebovali kvalitativne in kvantitativne podatke, njihova razpoložljivost pa bo odvisna od stanja izvajanja Programa. Posamezni deli programa bodo prispevali k tem kazalnikom v različni meri in z različnimi mehanizmi. Podatki, na katerih temeljijo ključni kazalniki poti do učinkov, se bodo zbirali na centralno upravljani in usklajeni način, s čim manjšo obremenitvijo zaradi poročanja za upravičence, tudi z uporabo enotnih identifikatorjev prijaviteljev in samodejnim pridobivanjem podatkov iz obstoječih zunanjih javnih in zasebnih podatkovnih zbirk. Izhodiščne vrednosti, ciljne vrednosti in merila uspešnosti bodo določeni pred začetkom programa. Podatki o upravljanju in izvajanju programa se bodo še naprej zbirali v skoraj realnem času. Vsako leto bo opravljena analiza napredka glede ključnih dimenzij upravljanja in izvajanja. Vmesne in naknadne ocene bodo zagotovile, da bodo metodologije skladne in da bodo pokriti vsi vidiki.